

Előhang a Rakott 2012. június 7-i műsorához A Rakott időutazásra vállalkozik: kirándulást tesz a retro-humor világába. A több mint fél évszázados visszatekintésre okot adó - eredeti - Ludas Matyi kapcsán megpróbáljuk a korabeli humorral és annak jeles képviselői megidézésével bemutatni a szocializmus „diszkrét báját”. Az egyéniségekkel megtűzdelt történelmi ív Árkus Józseftől Lakatos Ernőig terjed. Egy derűs kortünet: két akkori humorista a „szakmáról” beszélget. Egyik: -Te mindenféle poént vállalasz? Másik: -Á, dehogy! Szex viccet nem mesélek ab ovo, politikait AB ÁVÓ. Vendég: a Ludas Matyi korabeli munkatársa, majd, sokkal később az első internetes humor-lap, a Magyar Citrom szerkesztője Földes Péter újságíró, blogger, aki a Neoprimitív zenekar tagja. Műsorvezető: Kolláth György

Adásmenet a Rakott 2012. június 7-i műsorához

Jó estét kívánok! A 46. adásban élőben köszöntöm a hallgatót. A Rakott ma időutazásra vállalkozik: kirándulást tesz a retro-humor világába. Apropos az, hogy több mint fél évszázaddal ezelőtt, de ilyenkor, nyárelőn jelent meg először (a XIX. századi elődöt nem számítva!) az eredeti Ludas Matyi. Beszédese az évszámok is, e Ludas fejfájára ezt írják: 1945-1989. A Ludas Matyi nem harsány vicclap volt, hanem - nívós alkotói révén és az „átkos kor” lassan táguló keretei között - az írott magyar humor zászlóshajója. 600.000 példányban is megjelent a csúcsidejében. Írásai, karikatúrái fémjelezték a „szocializmus diszkrét báját”. Ugyanakkor, a rendkívül művelt alkotó-gárdájának köszönhetően, megtanítottak minket a sorok közt - értve – olvasni: sírva vigadni, vígan sírni is. Nem muszáj összehasonlítani a korabeli humort pl. a mai stand up kabaréval. Am lehet - és érdemes - nosztalgiával emlékezni a régi nagyok bizarr éleslátására, hallatlan, sokoldalú műveltségére, tempóérzékére, és sokuk esetében egyúttal a közéleti felelősség-érzetre is. A közéleti visszasságoktól pl. a szolgáltatók bornírtságán át a sokasodó futballbotlásokig terjedt a paletta. Persze, volt tabu is. Mégis, nem egy esetben Karinthy Frigyes minőségű tréfába, bravúros rajzba, szellemes dumába csomagolva érkezett a prima humor. Zsenge szöviccek, öncélú trágárkodások vagy a piálás és a szex bizarr részletei, altesti örömei és gusztustalan beszólásai nem uralták az újságot. Talán, mert volt minőségi téma és megjelenítés helyettük - még a diktatúra keretei között is. Bevezető szemléltetést 2 példa ad: 1) *Kortünet is: két 50-es évekbéli humorista a „szakmáról” beszélget. Egyik: -te mindenféle poént vállalasz? Másik: -Á, dehogy! Szex viccet nem mesélek ab ovo, politikait ab ÁVÓ.* 2) *Egy későbbi, igen mély vicc jelzi a magyarok viszonyát a tragik(omik)us történelmü(n)khöz. Bemegy egy magyar egy New York-i kalapüzletbe. Kalapot venne, de nincs elég dollárja, ezért megkérdezi, fizethet-e forintban. Még sosem láttam magyar forintot – mondja a boltos. Mutassa! A magyar átad egy papír tízforintost. Ki ez a fickó? - kérdi a boltos. Petőfi Sándor, a legnagyobb magyar költő. Egyike volt a márciusi ifjaknak, akik kirobantották az 1848-49-es szabadságharcot. A segesvári csatamezőn esett el, amikor az osztrákok és az oroszok leverték a függetlenségi harcot. Istenem, micsoda szörnyűség. Na és ki ez itt a húszforintonos? Ő Dózsa György, aki egy parasztlázadás élére állt a 16. században. A lázadást leverték, Dózsát kivégezték, izzó trónon megégették. Na jó, jó. És ki van az ötvenesen? Rákóczi Ferenc, egy másik sikertelen függetlenségi harc vezére. Törökországi száműzetésben kellett leélnie az életét. Gondolhattam volna. És a százason? Ő Kossuth Lajos, az 1848-49-es szabadságharc vezéralakja. A háború leverése után menekülnie kellett. Nahát, szerencsétlen ország, szegény barátom – sajnálkozik a boltos –, fogja, itt a kalap ingyen, vigye csak. Megjegyzéseim: 1)nos, ennyit külső szemmel a mi függetlenségi és szabadságharcainkról, s azok megjelenítéséről, 2) csak nehogy megismétlődjék a fenti szánakozás más metszetben a m(a)i dicső forintunkkal!*

Tehát: az immár klasszikus Ludas Matyi kapcsán megpróbálunk derűs történelmi tablót bemutatni, és ezzel tisztelni a korabeli humor jeles képviselői előtt. Kell itt egy kis distinkció. A szocializmus kora olyan volt, amilyen. Am éppen az a pláne, hogy még benne is, gúzsba kötve táncolva is megmutatták a Ludas nagyjai a szellem és a stílus sziporkázó erejét. Ma, amikor a közügyekből kiveszik a minőség, jó erre emlékezni és utalni. Ha minden jó

viccnek legalább a fele igaz, akkor remélhető, hogy a mai műsor legalább 50 %-ban jellemző és tanulságos képet ad a Kádár-rendszer színéről és fonákjáról. Az egyéniségekkel megtűzdelt történelmi ív ui. Árkus Józseftől Lakatos /APO/ Ernőig terjed. **Vendég:** a Ludas Matyi korabeli munkatársa, majd, sokkal később az Elefánt, a Magyar Citrom és más lapok szerkesztője **Földes Péter újságíró**, blogger, aki a Neoprimitív zenekar tagja. **Szervusz, Szerkesztő úr: a hallgató nevében is üdvözöllek a stúdióban. Jól tudom, hogy a rengeteg írásod mellett és ellenére ez a mai az első élő, beszélgetős jelenléted az elektronikus médiában? Nosza, előtted az élet! Erre tekintettel a vendég bemutatása és felkonferálása a szokásosnál alaposabb. Péter 60 éves, 3 gyermekes családapa. Felesége Szűcs Édua, frissen kitüntetett karikaturista, illusztrátor, grafikus, aki már volt a Klubrádió vendége. Földes Péter azért lett közgazdász, hogy ráépítve újságíró-szerkesztő lehessen. Már az egyetemen - kitűnő társaságban - a Közgazdász c. újság: a korabeli legjobb egyetemi lap humor rovatának szerkesztője és vezetője. Árkus József kezdeményezésére - melyet a pártközponttal kellett jóváhagyatnia - Földes Pétert felvehették a Ludas Matyihoz. Számára meghatározó időszak volt az ottani 10 év, ezért is a mai adás gerincét a Ludas adja.**

Ide tűznék egy játékos jelzést, főleg a fórumozók számára. A forrás-gyűjtés során - ami még most is a fórumban folytatható - eljutottam egy budai antikváriumba. Ott a készséges eladó megmutatta az eladásra szánt ős-Ludas első, második és még néhány kezdeti, megsárgult, eredeti lapszámát. Találós kérdés: vajon ma mennyit ér az első három példány darabja, tól-ig módon. Péter tudja, de a hallgató talán a fórumban megsaccolja. /Megoldás: 1500, ill. 2000 Ft./

Pétert 1991-ben jobb sorsa a Kurír-hoz vezette, ahol Elefánt címmel készített satirikus melléklapot. Emlékszem rá: jópofa olvasnivaló volt. 1998-ban mégis felsőbbbségi, külső utasításra a Kurírral együtt megszüntették: ki nem találná a hallgató, hogy a Postabank-mizéria farvizén kinek a keze tette be a lábát?! Mégsem ez érdekes, hanem az, hogy a diktatúra tolerálta önmaga satirikus bírálatát: ellenben a rátarti, új demokrácia vérbe fojtotta azt.

Megjegyzésem Nr. 2: anno az volt a közhely, hogy a hatalom érti, de nem szereti az ilyen humort. Ma már – szerintem – nem is nagyon érti, csak retteg tőle, mint mindentől, ami nem sajátképi. **Földes Péter máig tartó pályáivét további lapok, szerkesztői munkák jelzik. 2 kiemelés: 1)ő teremtette meg az első internetes humor-lapot Magyar Citrom néven. 2)Ma pedig a Metropol újság internetes szerkesztője és jegyzetírója. Révedjünk vissza tehát az ős-Ludas korszakába: iparkodjunk derűs példákat, érdekességeket bemutatni. Nem cél ugyan az áthallásos prezentáció, ám ha mégis ilyen találhánának, az bizonyára a véletlen műve.**

Szünet előtt két kérdés-csoport adódnék: 1) Milyennek találtad, láttad előbb olvasóként kívülről mondjuk a 70-es években, aztán pedig immár belülről a Ludas Matyit 1980-ban, az oda-kerüléskor? Emelkedő vagy süllyedő lap volt-e a Ludas ezekben az években? 2) 10 évig dolgoztál a lapnál: érezted-e annak közelgő megszűnését? Látható volt-e ennek néhány jele, oka, tényezője? Betöltötte vajon az „átkosban” a maga rendeltetését a Ludas, így kellő okkal sodorta el a rendszer-változás? Jött vajon egy plurális világ ezen a lap-piacon is, és a verseny tett be neki? Az eredendő agóniát jelzi vajon, hogy képződött ugyan egy új Ludas, de nem volt hosszú életű? Milyen lényegi trendet és tanulságot vonsz le mindebből?

Az első negyedóra elteltével rövid közszolgálati és kereskedelmi szünetet tartunk, de jövőnk vissza. Folytatódik a Rakott Földes Péterrel – a humorral mindig, bármit pácolni kész - szerkesztő úrral. A téma: a retro-humor: döntően az egykori valóban originális Ludas Matyi idejéből és nézőpontjából. Ebben a blokkban javasolom sorra venni a Ludas „ászait”, belső és külső formálóit! Most az írásos satíra nagyjait érdemes sorra venni. Egy-egy storyval vagy kiemelkedő gondolatukkal, meglátásukkal, poénjukkal, emlékezetes írásukkal vagy szerkesztői tetteikkel volna jó bemutatni őket, munkásságukat. Kellő tisztelgéssel csupán néhány nevet mondanék. Tőled várnék példákat megemlékezésésként és szemléltetésül.

Ugyanígy a későbbi téma-blokkoknál is csak nagyon ritkán szólnék közbe. Kezdő névsorolvasás: Árkus József, Mikes György, Somogyi Pál, Tabi László, Peterdi Pál, Galambos Szilveszter, Tímár György. Légy szíves, folytasd, egészítsd ki a sort és jellemezd is a megnevezetteket! Sajnálattal jelzem: nem adható teljes lista. Következik: név+story.

Ismét szünetet tartunk, de a hírek után jövünk vissza. Folytatjuk a Rakottat Földes Péterrel. Ebben a blokkban még mindig ama bizonyos „40 év” Ludasának történéseit és jeles személyiségeit vesszük sorra, de már érdemes kitekinteni a hetilap olvasói és politikusi fogadtatására is. Mit szólt az „egypárt” a sok jogos közéleti cikizéshez: részéről kik látogatták meg és milyen eredménnyel? Volt-e húzd-meg, ereszd meg liftezés, taktikázás, haragszomrád és cselezés a hétköznapokban? Mivel járt, s hogyan írható le anno egy látogatás a lapnál Aczél György, Maróti László vagy a rettegett Lakatos Ernő „jóvöltából”? Emlékszel vajon szilenciumra, prémium-megvonásra, bármi más retorzióra? '89 előtt bármikor felvetődött-e komolyan a lap betiltása?

Ismét Tiéd a szó az összefüggő elemzésre és szemléltetésre!

Elérkeztünk a mai utolsó szünetünkhöz, de jövünk vissza. Folytatódik és rövidesen be is fejeződik a Rakott Földes Péterrel. Ebben a blokkban két dologról lesz idő és mód még beszélgetni. 1) Egészen kiváló karikatúristák is emelték a Ludas nivóját. Sajnos, a képi humor itt sem bemutatható, de azért próbáljuk meg a lehetetlent! Légy szíves villants fel pár kulcsszemélyt és annak alkotását élőszóban: főként a rajzaik hatására tekintettel. Ismét csak neveket mondok: Sajdik Ferenc, Brenner György, Várnai György, Balázs-Piri Balázs, Leho: azaz Lehoczki István. 2) És végül, de nem utolsó sorban jön Földes Péter újságíró: Te az akkori munkásságodból mit emelnél ki a ma hallgatója számára? Zárásul pedig, a mintegy 67 év milyen tanulsággal és intelemmel szolgál napjaink közléte és humora számára?

Legvégül, mint Neoprimitív-es frontember és szövegíró idéznél-e Töletek egy záró bon mot-ot, slusszként?!

Köszönöm, hogy a vendégünk voltál: Földes Péter szerkesztő úr. Köszönöm a Klubrádió munkatársainak: Árva Brigittának és Józsa Péternek is a segítő közreműködést. Legközelebbi élő adásunk **remélhetőleg június 28-án lesz.** (Mármint, még az idén nyáron!) Azon a napon a futball-eb célegyenesébe érkezünk: már csak a döntő marad hátra. Következő két vendégünk ezért a labdarúgás elkötelezett, mégis tárgyilagos híve és krónikása: Murányi András főszerkesztő-helyettes és Pető Péter sportriporter lesz: mindkét úr ismert publicista is. Tehát nem csak a labda gurul. Téma a magyar csapat nélkül is lezajló foci-eb mérlege: sportbeli, nemzetközi, gazdasági, médiabeli és nézői számvetése.

Szép estét kívánok, illetve a vendégünkkel együtt kívánunk a hallgatónak. A viszont hallásra: K. Gy. műsorát hallották.